

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

- Utemeljen 1893 -

ZAGREB, ROCKEFELLEROVA 7

www.hzjz.hr

**PREVENTIVNI PREGLEDI OSIGURANIH OSOBA
STARIJIH OD 50 GODINA U 2007. GODINI**

Zagreb, srpanj 2008. godine

**HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
SLUŽBA ZA SOCIJALNU MEDICINU**

Odjel za primarnu zdravstvenu zaštitu

Odjel za istraživanja zaštite zdravlja

skupina s posebnim rizicima

**PREVENTIVNI PREGLEDI OSIGURANIH OSOBA
STARIJIH OD 50 GODINA U 2007. GODINI**

Autori analize i teksta:

Ivan Pristaš, dr.med.

mr.sc. Marijan Erceg, dr.med.

prim.dr.sc. Ranko Stevanović, dr.med.

prim.dr.sc. Urelija Rodin, dr.med.

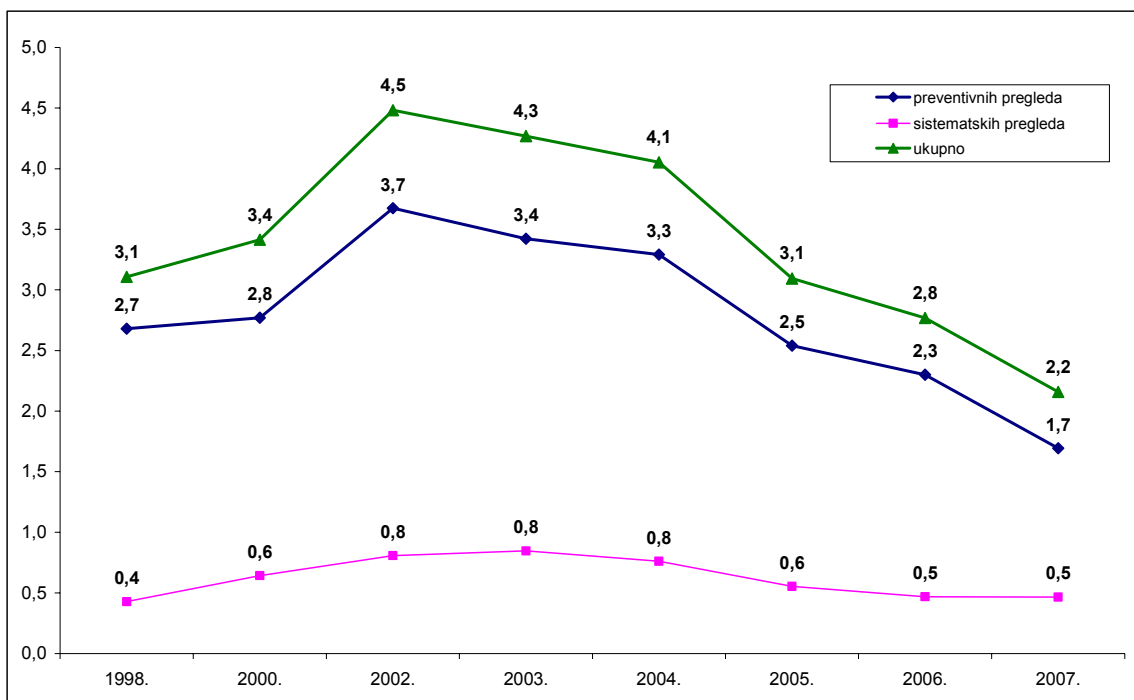
Zagreb, srpanj 2008. godine

Uvod

Prema podacima godišnjih izvješća iz primarne zdravstvene zaštite od 1990.-2007. godine godišnje se bilježi izuzetno mali broj preventivnih pregleda i kućnih posjeta što govori da se djelatnost opće/obiteljske medicine u potpunosti okrenula samo liječenju, sa zanemarivanjem provođenja preventivnih aktivnosti posvećenih održavanju i očuvanju zdravlja i tako postala pasivna zdravstvena djelatnost.

Inicijativa Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, te prvi ugovori Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i timova obiteljske medicine, potpisani 2004. godine za provođenje preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 45. godina, bili su dobar početak u poboljšanju preventivnih mjera za odraslo pučanstvo i prva projektno i izvedbeno u potpunosti uspjela i cjelovito inicirana i provedena preventivna mjera na razini djelatnosti obiteljske medicine u zadnjih 25 godina.

Slika 1. Broj preventivnih i sistematskih pregleda na 1000 posjeta u ordinaciji opće/obiteljske medicine u Hrvatskoj 1998 - 2007. godine

Nakon početka provođenja programa, Pravilnikom o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz osnovnog zdravstvenog osiguranja i Odlukom o osnovama za sklapanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima za 2005. godinu (NN188/04., NN30/05. i NN51/05.) pomaknuta je dobna granica provođenja preventivnih pregleda s 45 na 50 godina starosti, uz uvjet da u posljednje 3 godine osiguranici nisu bili u ambulanti izabranog doktora niti koristili zdravstvene usluge sadržane u okviru preventivnog pregleda.

Novim Planom i programom mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja od 2006. godine (NN26/06) propisana je obveza tima ugovorenog u djelatnosti opće/obiteljske medicine da redovito provodi preventivne preglede **osiguranih osoba starijih od 50 godina kod kojih u zadnje 2 godine** nije obavljen klinički pregled i/ili dijagnostička obrada sadržaja predviđenog preventivnim pregledom. Prema članku 43. Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (NN142/06, NN143/06 i NN11/07) od 1. siječnja 2007. godine, preventivni pregledi se više ne plaćaju posebno po usluzi i provode se u okviru pripadajućeg godišnjeg novčanog iznosa sredstava ("glavarine").

Sadržaj, prednosti i poteškoće u provedbi Programa

Odlukom Upravnog vijeća HZZO-a iz siječnja 2007. godine uvedene su neke izmjene u odnosu na provođenje preventivnog pregleda osiguranih osoba starijih od 50 godina koji nisu bili prethodne 2 godine na takvom pregledu:

- obavezan nastavak provedbe preventivnih pregleda propisan u Planu i programu mjera zdravstvene zaštite iz obveznog osiguranja, 2006. godine
- posebno plaćanje laboratorijskih pretraga u okviru preventivnog pregleda,
- određene izmjene laboratorijskih pretraga: u okviru preventivnog pregleda ne provodi se mjerenje sedimentacije i okultnog krvarenja u stolici, i dalje se provodi određivanje hemoglobina i glikemije, a uvedeni su S-kolesterol i kompletna pretraga urina
- preventivni pregledi plaćeni su kroz "glavarinu", bez posebnog plaćanja po obavljenom pregledu

Ukupno je do 01.04.2008. godine zaprimljeno i upisano u bazu podataka 6.773 ispunjenih obrazaca „Izvešće o provedenom preventivnom pregledu osigurane osobe starije od 50 godina“ iz 2007. godine.

U 2007. godini sličan je broj preventivnih pregleda u odnosu na 2006. godinu, ali je značajno smanjen u odnosu na 2005. godinu, a pogotovo 2004. godinu (gotovo za dvije trećine). Hrvatski zavod za javno zdravstvo predlaže nastavak i unaprjeđenje provedbe ovih preventivnih pregleda, uz znatno bolju medijsku i stručnu kampanju, obavješćivanje i aktivno pozivanje osiguranika i upoznavanje o njihovom pravu na besplatni pregled, te bolje postavljanje mehanizma stimulacije i kontrole timova obiteljske medicine u provođenju preventivnih pregleda.

Sadržaj preventivnog pregleda i obrada podataka

Osiguranicima starijim od 50 godina koji nisu bili kod izabranog liječnika opće/obiteljske medicine najmanje 2 godine, omogućeno je da dođu u liječničku ordinaciju i pripadajući biokemijski laboratorij na besplatni preventivni pregled. U

sklopu pregleda uzimani su opći podaci, podaci osobne i obiteljske anamneze, antropometrijski nalazi (visina, težina i arterijski tlak), fizikalni pregled, palpacija dojki i digitorektalni pregled, poseban ciljani razgovor usmjeren na nespecifične znakove zloćudnih bolesti, laboratorijske pretrage krvi (kolesterol, Hb, GUK), semikvantitativna pretraga urina, i konačno mišljenje liječnika o eventualnim novootkrivenim bolestima i učinjenim intervencijama.

Izvešća o provedenim preventivnim pregledima osiguranih osoba starijih od 50 godina dostavljana su županijskim zavodima za javno zdravstvo gdje su preko jedinstvenog računalnog programa upisani u baze podataka. U Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo podaci su objedinjeni u jedinstvenu bazu podataka, nakon čega su obrađeni i evaluirani.

Prednosti provedbe

- Dobro je prepoznata rizična skupina starijih osoba i javnozdravstveno prioritetnih bolesti kod kojih se ranom detekcijom rizika i ranih stadija obolijevanja kod znatnog dijela pregledanih, za ciljne kronične bolesti, pravodobnim provođenjem dijagnostičkih i terapijskih intervencija mogu spriječiti njihove komplikacije i prerana smrt.
- Prve godine provođenja ove mjere pokazale su otvorenost za poboljšanje evaluacijskih mogućnosti usvajanjem dijela prijedloga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za promjenu forme i sadržaja obrasca, sadržaja preventivnog pregleda i kontrolu kvalitete podataka. U drugoj godini dodatno je poboljšan obrazac koji sada potpuno odgovara potrebama obrade i analize.

Mogućnosti poboljšanja provedbe

- Postoji prostor i potreba za revizijom propisanog opsega preventivnog pregleda i sukladnom modifikacijom obrasca Izvešća o preventivnom pregledu kako bi se povećala javnozdravstvena učinkovitost probira na kronične bolesti, klinička kvaliteta pregleda i smanjili nepotrebni troškovi i gubitak vremena.
- Budući da se starije osobe zbog različitih zdravstvenih potreba redovitije pojavljuju u ambulanti izabranog doktora u odnosu na mlađe osiguranike koji se osjećaju zdravima, program bi bio učinkovitiji u mjerama rane prevencije najučestalijih kroničnih bolesti ukoliko bi njegovo provođenje bilo pomaknuto u raniju dob (npr. vraćanje na 45 godina). Aktivnim pristupom izabranog doktora (pozivanje i pregled osiguranika koji se najmanje 2 godine nisu u ambulanti pojavili kao korisnici, a u dobi su 45-50 godina) obuhvatili bismo veći broj osoba u samim počecima nekih kroničnih bolesti (dijabetes, hipertenzija, sl.), a u zdravih bismo utjecali na razvoj svijesti o važnosti provođenja preventivnih pregleda makar jednom u 2 godine uz zdravstveno-odgojno djelovanje preporukama o važnosti zdravih životnih navika da bi se dobro zdravlje očuvalo što je moguće dulje vrijeme.

Poteškoće u provedbi

Kao posljedica nedovoljnog obavješćivanja i aktivnog pozivanja osiguranika na besplatni preventivni pregled od strane timova obiteljske medicine, te nepostojanja mehanizama stimulacije i nedovoljne kontrole timova obiteljske medicine i 2007. godine učinjen je premali broj preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 50 godina u odnosu na očekivani i potrebni kako bi se poboljšalo zdravlje ovog odabranog dijela populacije.

Rezultati

1. Obuhvat preventivnim pregledima po županijama

U 2007. godini učinjeno je i prijavljeno ukupno 6.891 obavljenih pregleda što je nešto više u odnosu na prošlu godinu kad je bilo 6.733 pregleda, ali i dalje značajno manje u odnosu na 2005. godinu (10.275 pregleda) i pogotovo u odnosu na prvu godinu uvođenja ove vrste preventivnih pregleda, 2004. godinu (18.856 pregleda).

Prema ukupnom zbroju, 2007. godine najviše preventivnih pregleda prijavljeno je u Primorsko-goranskoj županiji (923 pregleda ili 13,4% od svih preventivnih pregleda u Hrvatskoj), a najmanje u Šibensko-kninskoj županiji (43 ili 0,6%).

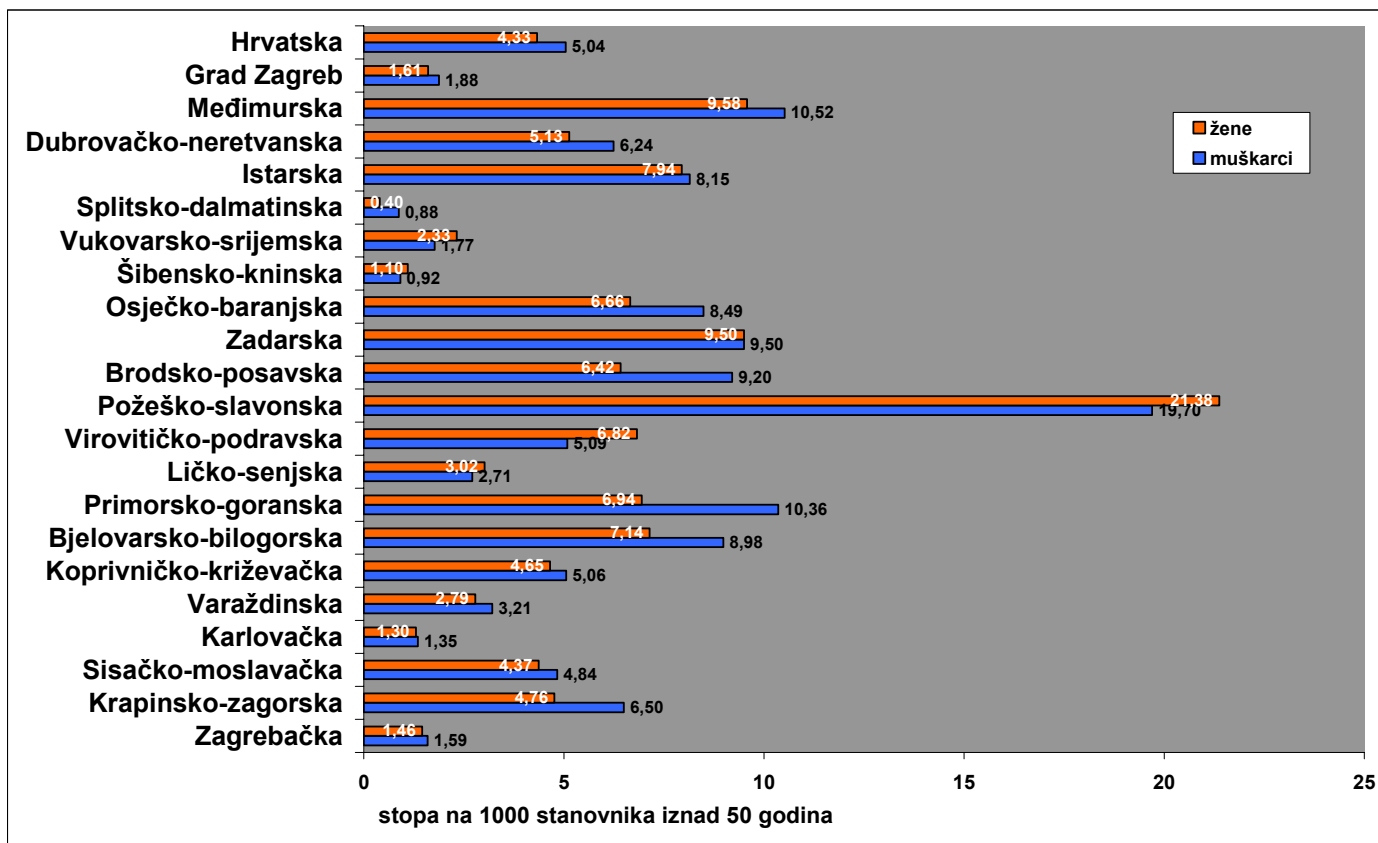
Tablica 1. Broj i udio preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 50 godina (koje nisu bile na takvom pregledu posljednje 2 godine) po županijama u 2007. godini

Županija	Broj	Udio
Zagrebačka	149	2,2
Krapinsko-zagorska	266	3,9
Sisačko-moslavačka	311	4,5
Karlovačka	71	1,0
Varaždinska	179	2,6
Koprivničko-križevačka	206	3,0
Bjelovarsko-bilogorska	369	5,4
Primorsko-goranska	923	13,4
Ličko-senjska	64	,9
Virovitičko-pdravska	188	2,7
Požeško-slavonska	575	8,3
Brodsko-posavska	421	6,1
Zadarska	511	7,4
Osječko-baranjska	795	11,5
Šibensko-kninska	43	,6
Vukovarsko-srijemska	134	1,9
Splitsko-dalmatinska	89	1,3
Istarska	560	8,1
Dubrovačko-neretvanska	229	3,3
Međimurska	353	5,1
Grad Zagreb	455	6,6
Ukupno Hrvatska	6891	100,0

Tek kad se uzme u obzir broj stanovnika starijih od 50 godina po županijama, rezultati ovih stopa daju pravu sliku obuhvata ciljane populacije preventivnim pregledima. Daleko najveći obuhvat postignut je u Požeško-slavonskoj županiji (žene 21,4/1000 i muškarci 19,7/1000), zatim Međimurskoj (žene 9,9/1000 i muškarci 10,5/1000) i Zadarskoj (žene 9,5/1000 i muškarci 9,5/1000). Najmanji obuhvat bio je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (žene 0,4/1000 i muškarci 0,9/1000), Šibensko-kninskoj (žene 1,1/1000 i muškarci 0,9/1000), Karlovačkoj (žene 1,3/1000 i muškarci 1,4/1000), Zagrebačkoj (žene 1,5/1000 i muškarci 1,6/1000) i Vukovarsko-srijemskoj (žene 2,3/1000 i muškarci 1,8/1000).

Ove rezultate treba prihvatiti uz oprez, budući da nemamo odgovarajući uvid u sveobuhvatnost preventivne skrbi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i stvarne potrebe stanovništva starijeg od 50 godina po županijama.

Slika 2. Obuhvat preventivnim pregledima po županijama u 2007. godini

Zbog nepostojanja drugih podataka o stvarnim potrebama za preventivnim pregledima u Hrvatskoj, koristeći podatke iz Hrvatske zdravstvene ankete (HZA-2003) učinili smo procjenu veličine **ciljane populacije** za koji su ovi pregledi prema sadašnjoj regulativi namijenjeni (osobe koje nisu u redovitom kontaktu s izabranim liječnikom opće/obiteljske medicine), te procjenu njenog obuhvata preventivnim pregledima u periodu 2004-2007. godine dosadašnjeg provođenja Programa.

Ukupno je, dakle, u Hrvatskoj u dosadašnjem razdoblju provođenja Programa bilo obuhvaćeno oko 16% (od oko 3 – 70% u pojedinim županijama) ciljane populacije u dobi od 50 – 80 godina koja nije bila u redovitom kontaktu s izabranim liječnikom opće/obiteljske medicine.

Tablica 2. Procijenjeno stanovništvo i ciljana populacija u dobi 50 - 80 godina i obuhvat (broj i udio) ciljane populacije u dosadašnjem razdoblju provođenja Programa (2004.-2007. godine)

Županija	Stanovništvo u dobi 50-80 godina	Ciljana populacija (osobe koje nisu bile u redovitom kontaktu s LOM)	Broj pregledanih osoba 2004.-2007. godine	Obuhvat ciljane populacije (%)
Zagrebačka	98.150	22.235	3.485	15,7
Krapinsko-zagorska	48.392	5.458	1.810	33,2
Sisačko-moslavačka	68.085	9.676	1.870	19,3
Karlovačka	53.696	9.378	797	8,5
Varaždinska	60.359	9.654	1.848	19,1
Koprivničko-križevačka	42.707	9.435	1.454	15,4
Bjelovarsko-bilogorska	46.564	7.176	1.430	19,9
Primorsko-goranska	108.915	18.558	3.489	18,8
Ličko-senjska	22.224	2.700	314	11,6
Virovitičko-podravska	30.803	4.751	827	17,4
Požeško-slavonska	27.817	3.984	2.668	67,0
Brodsko-posavska	55.412	16.518	2.893	17,5
Zadarska	53.797	11.999	2.598	21,7
Osječko-baranjska	107.039	16.522	2.755	16,7
Šibensko-kninska	42.218	8.969	303	3,4
Vukovarsko-srijemska	64.063	11.649	2.782	23,9
Splitsko-dalmatinska	144.864	18.184	2.110	11,6
Istarska	69.694	13.114	2.076	15,8
Dubrov.-neretvanska	40.705	12.749	914	7,2
Međimurska	35.371	7.713	1.844	23,9
Grad Zagreb	264.229	40.904	4.436	10,8
Hrvatska	1.485.104	261.326	42.703	16,3

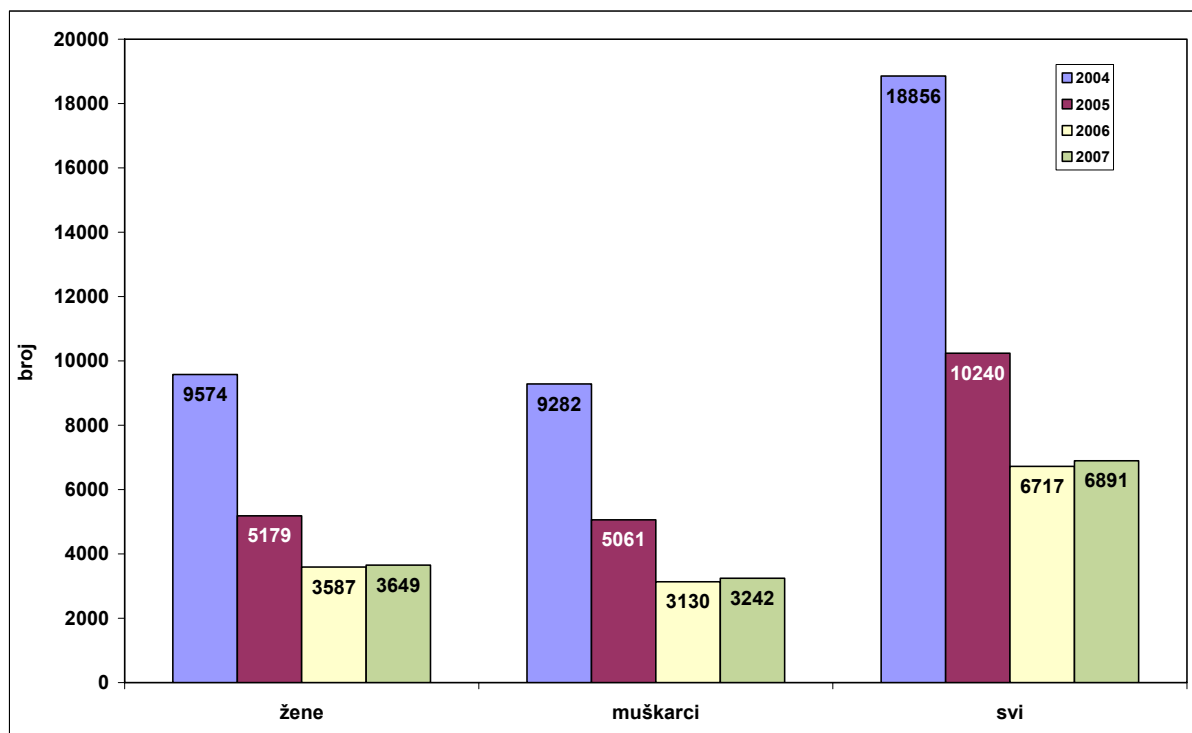
2. Spol

Odnos pregledanih žena i muškaraca bio je 53 : 47. Udio pregledanih muškaraca i žena promijenio se za oko 3 postotka (6%) u korist žena u odnosu na prethodne godine.

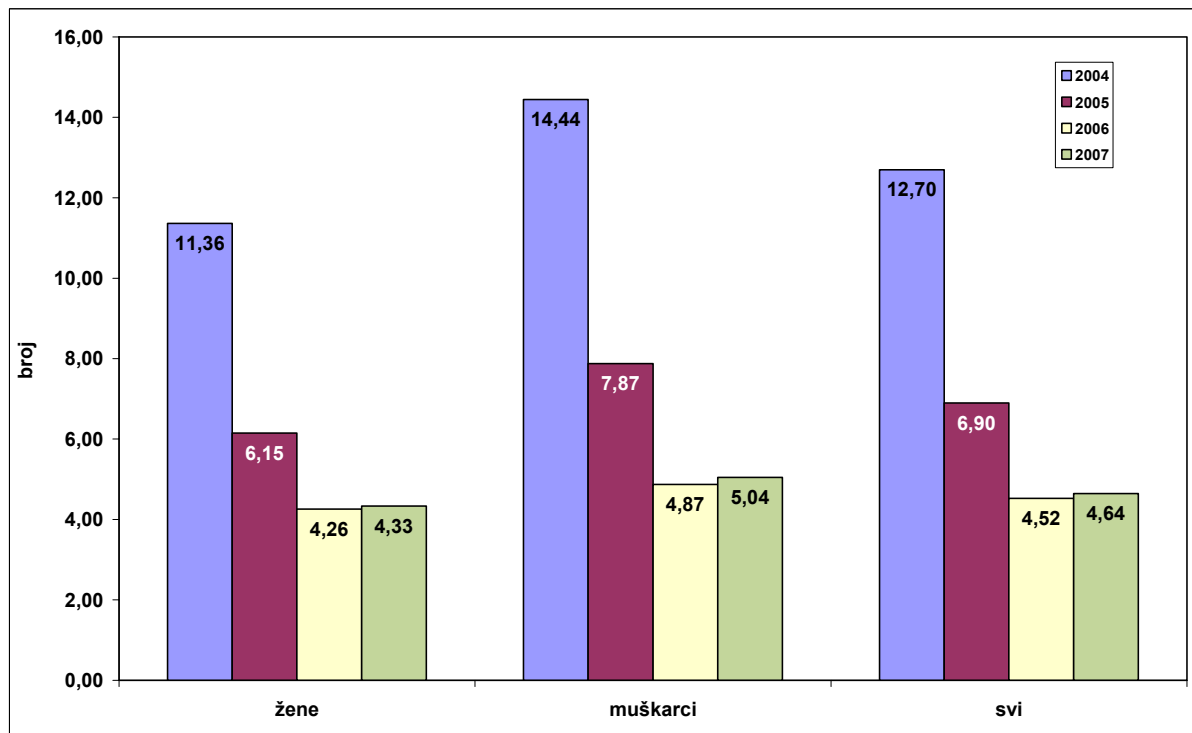
Tablica 2. Broj i udio preventivnih pregleda po spolu u 2007. godini

Spol	Broj	Udio
ženski	3649	53,0
muški	3242	47,0
Ukupno	6891	100,0

Slika 3. Broj učinjenih preventivnih pregleda po spolu u 4 godine provođenja

Slika 4. Obuhvat preventivnim pregledima, po spolu, po godinama (stopa na 1000 stanovnika iznad 50 godina)

3. Dob

Među osiguranicima poznate dobi, najviše ih je bilo u dobi 50 do 59 godina (2891 ili 43,9%). Dob nije upisana za 181 (2,7%) osiguranika. Iako su preventivni pregledi predviđeni za osobe starije od 50 godina, 88 osoba mlađih od 50 godina je prijavljeno u sklopu ovog Programa.

Tablica 3. Broj i udio preventivnih pregleda po dobnim skupinama u 2007. godini

Dobna skupina			
Dobna skupina	Broj	Udio	Validni udio
ispod 50	91	1,3	1,4
50-59	2940	42,7	43,8
60-69	2079	30,2	31,0
70-79	1322	19,2	19,7
80-89	264	3,8	3,9
90 i više	14	,2	,2
Ukupno s poznatom dobi	6710	97,4	100,0
Nepoznata dob	181	2,6	
Ukupno	6891	100,0	

4. Stanje uhranjenosti

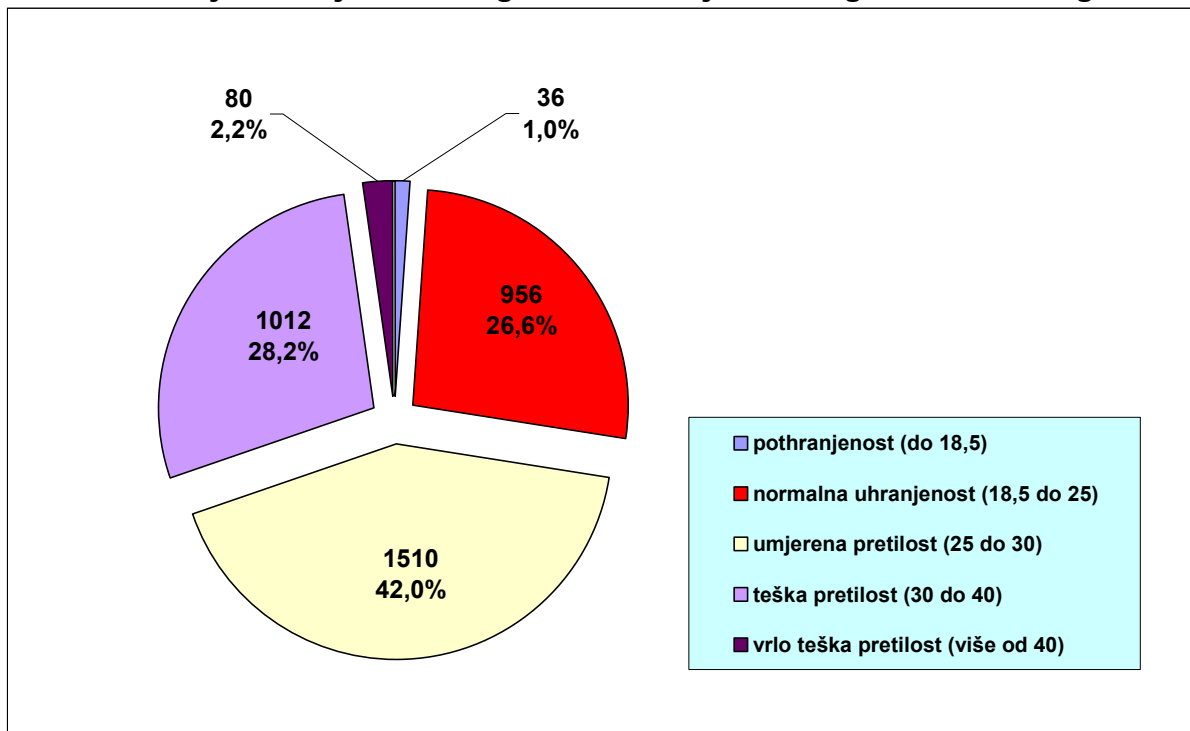
Žene

Od ukupno 3.549 osiguranica s izračunatim indeksom tjelesne mase, 956 (26,6%) bilo je normalno uhranjeno (indeks tjelesne mase ITM 18,5-25), 1.510 (42,0%) osiguranica bilo je umjereno pretilo (ITM 25-30), 1012 (28,2%) osiguranica bilo je teško pretilo (ITM 30-40), 80 (2,2%) osiguranica vrlo teško pretilo (ITM veći od 40), i 36 (1,0%) osiguranica bilo je pothranjeno (ITM ispod 18,5).

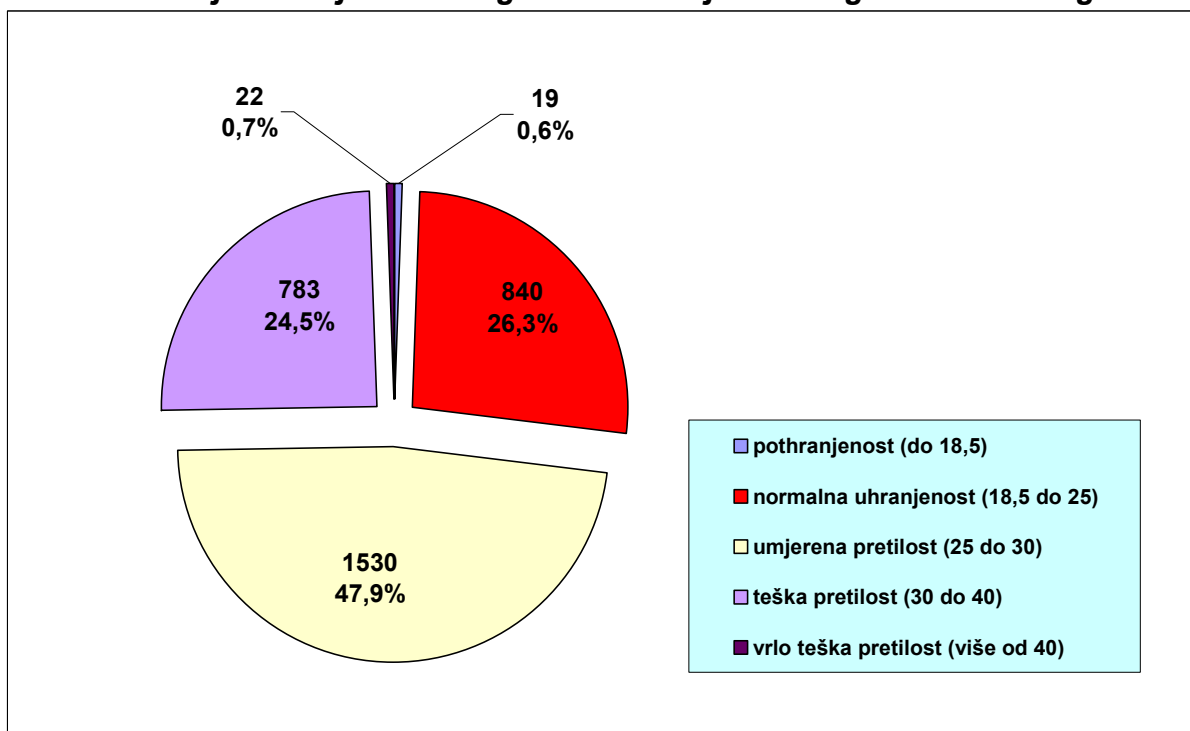
Muškarci

Od ukupno 3.194 osiguranika s izračunatim ITM, 840 (26,3%) bilo je normalno uhranjeno (ITM 18,5-25), 1.530 (47,9%) osiguranika bilo je umjereno pretilo (ITM 25-30), 783 (24,5%) osiguranika bilo je teško pretilo (ITM 30-40), 22 (0,7%) osiguranika vrlo teško pretilo (ITM veći od 40), i 19 (0,6%) osiguranika bilo je pothranjeno (ITM ispod 18,5).

Slika 5. Stanje uhranjenosti osiguranica starijih od 50 godina u 2007. godini

Slika 6. Stanje uhranjenosti osiguranika starijih od 50 godina u 2007. godini

Tablica 4. Stanje uhranjenosti mjereno indeksom tjelesne mase (ITM) utvrđeno na preventivnim pregledima u 2007. godini

ITM skupina		Spol		Ukupno
		ženski	muški	
pothranjenost (ispod 18,5)	Broj	36	19	55
	Udio	1,0%	,6%	,8%
normalna uhranjenost (18,5-25)	Broj	956	840	1796
	Udio	26,6%	26,3%	26,5%
umjerena pretilost (25-30)	Broj	1510	1530	3040
	Udio	42,0%	47,9%	44,8%
teška pretilost (30-40)	Broj	1012	783	1795
	Udio	28,2%	24,5%	26,4%
vrlo teška pretilost (40 i više)	Broj	80	22	102
	Udio	2,2%	,7%	1,5%
Ukupno	Broj	3594	3194	6788
	Udio	100,0%	100,0%	100,0%

5. Krvni tlak

Krvni tlak je mjereno u jednokratno u sjedećem položaju. Kao hipertenzija definiran je sistolički tlak 140 mmHg i veći ili dijastolički tlak 90 mmHg i veći. U slijedećem prikazu nije uzeto u obzir postojanje hipertenzije u osobnoj anamnezi i/ili uzimanje antihipertenzivne terapije.

Hipertenzija (žene):

Od ukupno 3.538 osiguranica s izmjerenim i upisanim sistoličkim tlakom, 2.010 (56,8%) ih je imalo tlak iznad 140 mmHg, a od ukupno 3.535 osiguranica s izmjerenim i upisanim dijastoličkim tlakom, 1.476 (41,8%) ih je imalo tlak iznad 90 mmHg.

Hipertenzija (muškarci):

Od ukupno 3.138 osiguranika s izmjerenim i upisanim sistoličkim tlakom, 1.761 (56,1%) ih je imalo tlak iznad 140 mmHg, a od ukupno 3.136 osiguranika s izmjerenim i upisanim dijastoličkim tlakom, 1.349 (43,0%) ih je imalo tlak iznad 90 mmHg.

Tablica 5. a) i b) Sistolički i dijastolički krvni tlak utvrđeni na preventivnim pregledima u 2007. godini

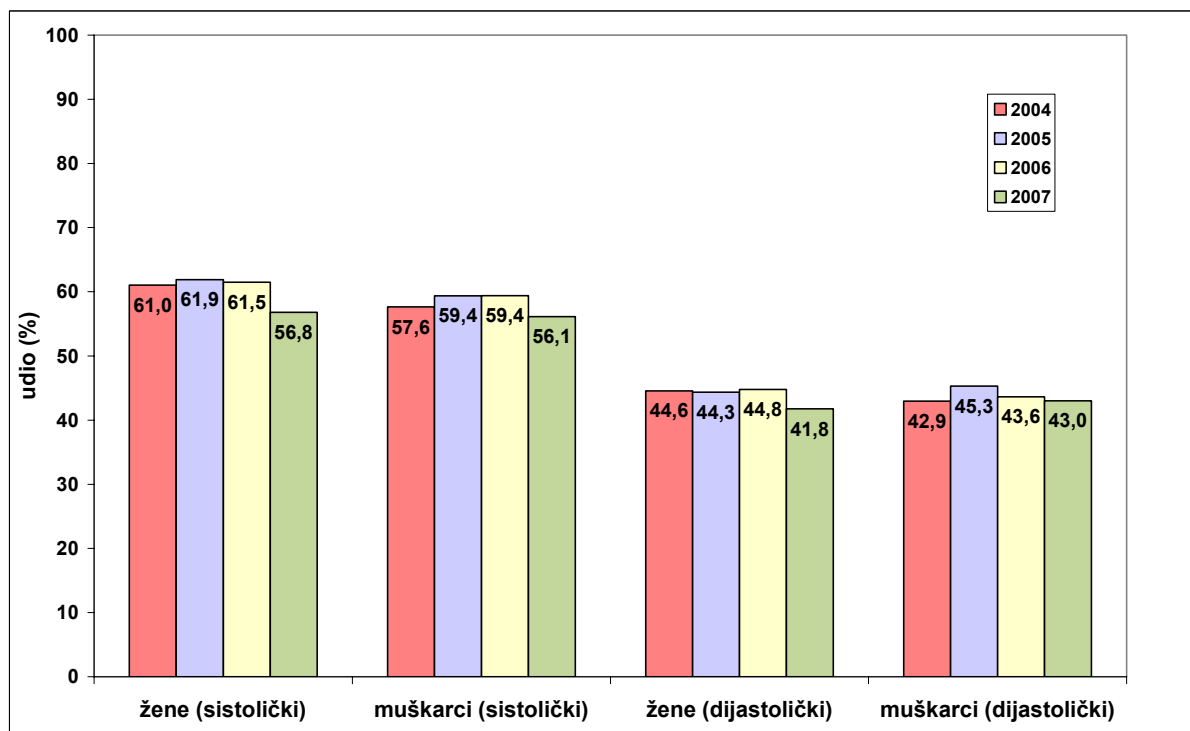
a)

Sistolički tlak		Spol		Ukupno
		ženski	muški	
ispod 140 mmHg	Broj	1528	1377	2905
	Udio	43,2%	43,9%	43,5%
iznad 140 mmHg	Broj	2010	1761	3771
	Udio	56,8%	56,1%	56,5%
Ukupno izmjereno	Broj	3538	3138	6676
	Udio	100,0%	100,0%	100,0%

b)

Dijastolički tlak		Spol		Ukupno
		ženski	muški	
ispod 90 mmHg	Broj	2059	1787	3846
	Udio	58,2%	57,0%	57,7%
iznad 90 mmHg	Broj	1476	1349	2825
	Udio	41,8%	43,0%	42,3%
Ukupno izmjereno	Broj	3535	3136	6671
	Udio	100,0%	100,0%	100,0%

Slika 7. Sistolička i dijastolička hipertenzija osiguranika starijih od 50 godina po spolu u 4 godine provođenja preventivnih pregleda

6. Digitorektalni pregled

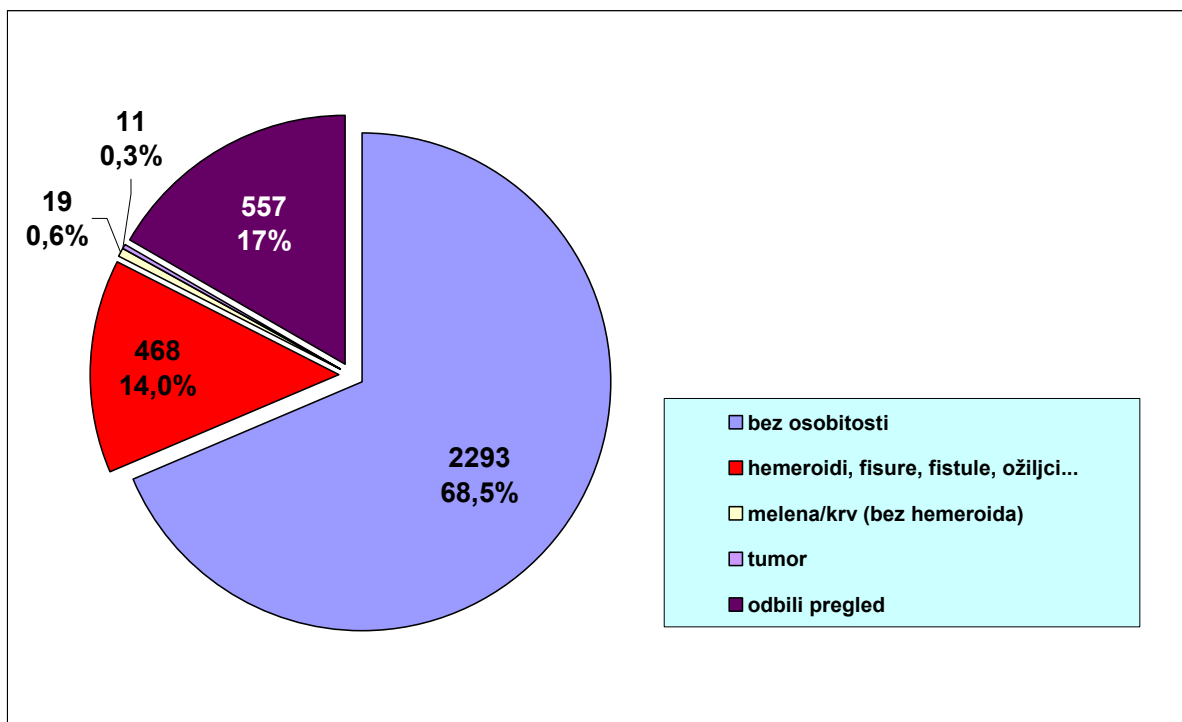
Žene

Od ukupno 2.791 osiguranica u kojih je učinjen digitorektalni pregled, 468 (16,8%) ih je imalo pozitivan lokalni nalaz (hemeroide, fistule, fisure, ožiljke i dr.), a 11 (0,4%) ih je imalo suspektnu oteklinu (tumor) u lumenu crijeva. 557 osiguranica je odbilo pregled.

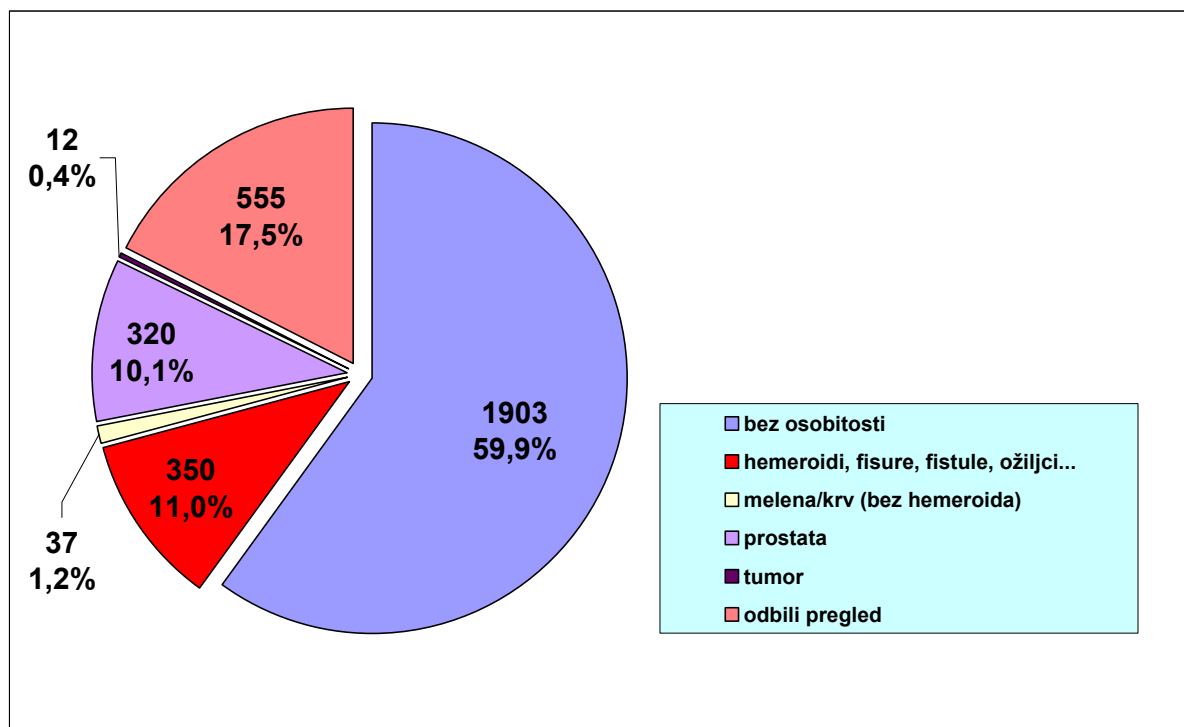
Muškarci

Od ukupno 2.622 osiguranika u kojih je učinjen digitorektalni pregled, 350 (13,3%) ih je imalo pozitivan lokalni nalaz (hemoroide, fistule, fisure, ožiljke i dr.), 12 (0,5%) ih je imalo suspektne otekline unutar lumena crijeva nepovezano s prostatom, 320 (12,2%) ih je imalo patološki nalaz prostate. 555 osiguranika je odbilo pregled.

Slika 8. Nalazi pri digitorektalnom pregledu žena na preventivnim pregledima 2007. godine

Slika 9. Nalazi pri digitorektalnom pregledu muškaraca na preventivnim pregledima 2007. godine

7. Laboratorijski nalazi

Žene

Od ukupno samo 1.382 osiguranica kojima je izmjerena sedimentacija eritrocita (zbog prijelazne godine u kojoj je prekinuto mjerenje sedimentacije), 267 (19,3%) je imalo sedimentaciju iznad preporučene gornje granične vrijednosti 28 za žene.

Od ukupno 3.435 osiguranica kojima je izmjerena hemoglobin, 226 (6,6%) ih je imalo nalaz hemoglobina ispod preporučene donje granične vrijednosti za žene od 119 g/L, a 69 (2,0%) imalo je nalaz hemoglobina iznad preporučene gornje granične vrijednosti za žene od 157 g/L.

Od ukupno 3.470 osiguranica kojima je izmjerena glikemija, 964 (27,8%) imalo je granično povišen nalaz glikemije od 5,8-7 mmol/L, a 389 (11,2%) ih je imalo jasnu hiperglikemiju (iznad 7 mmol/L). U 5 osiguranica (0,1%) je nađena hipoglikemija (ispod 2,8 mmol/L).

Od samo 1.335 osiguranica kojima je učinjen test na okultno krvarenje u stolici (zbog prijelazne godine u kojoj je prekinuto testiranje na okultno krvarenje u stolici) bio je 41 pozitivan nalaz (3,1%), od kojih 30 bilo prvog stupnja, 1 drugog i 10 trećeg stupnja.

Muškarci

Od ukupno samo 1.255 osiguranika kojima je izmjerena sedimentacija eritrocita (zbog prijelazne godine u kojoj je prekinuto mjerenje sedimentacije), 187 (14,9%) ih je imalo sedimentaciju iznad preporučene gornje granične vrijednosti 23 za muškarce.

Od ukupno 3.022 osiguranika kojem je izmjeren hemoglobin u krvi, 572 (18,9%) ih je imalo nalaz hemoglobina ispod donje granične vrijednosti za muškarce od 138 g/L, a 31 (1,0%) ih je imalo nalaz hemoglobina iznad preporučene granične vrijednosti za muškarce od 175 g/L.

Od ukupno 3.049 osiguranika kojima je izmjerena glikemija, 1.029 (33,7%) ih je imalo granično povišen nalaz glikemije (5,8-7 mmol/L), a 485 (15,9%) ih je imalo jasnu hiperglikemiju (iznad 7 mmol/L). U jednog osiguranika je nađena hipoglikemija (ispod 2,8 mmol/L).

Od samo 1.066 osiguranika kojima je učinjen test na okultno krvarenje u stolici (zbog prijelazne godine u kojoj je prekinuto testiranje na okultno krvarenje u stolici) pozitivnih nalaza je bilo 42 (3,9%), od kojih je 33 bilo prvog stupnja, 4 drugog i 5 trećeg stupnja.

Tablica 6. Vrijednosti sedimentacije krvi utvrđene na preventivnim pregledima u 2007. godini

		Spol		
			ženski	muški
Sedimentacija	unutar preporučenih vrijednosti	Broj	1115	1068
		Udio %	80,7	85,1
	iznad preporučenih vrijednosti*	Broj	267	187
		Udio %	19,3	14,9
Ukupno		Broj	1382	1255
		Udio %	100	100

* za žene do 28, a za muškarce do 23

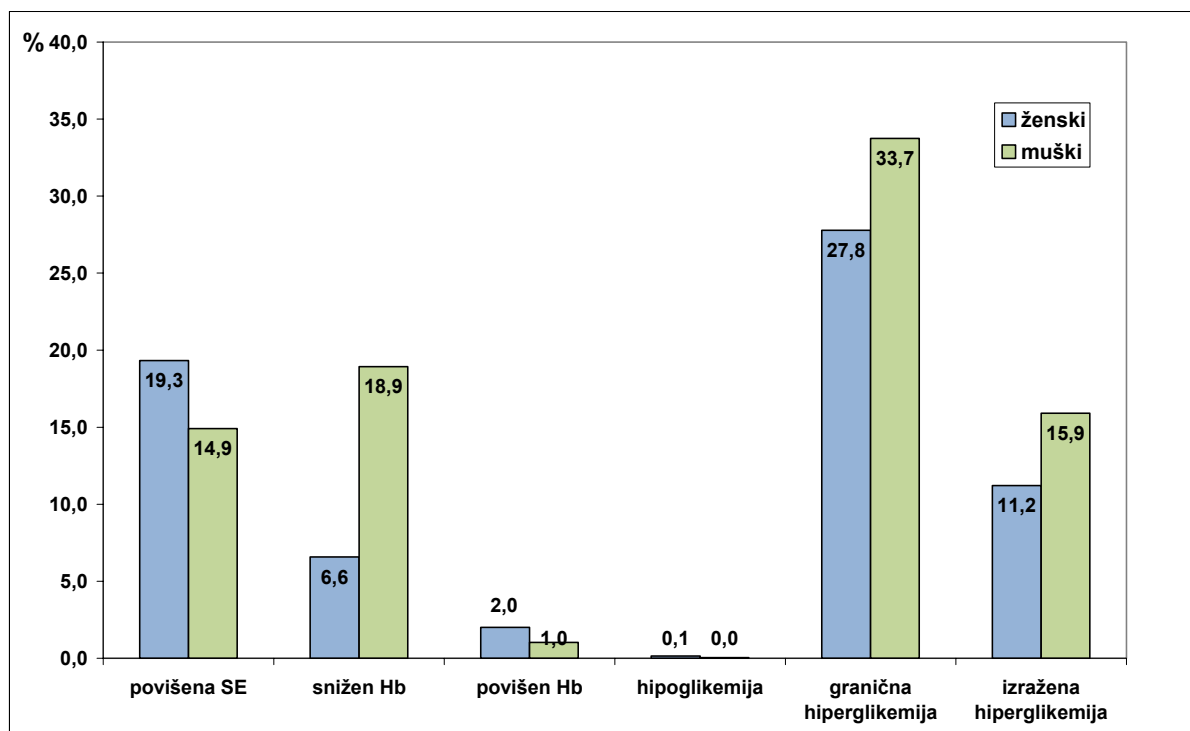
Tablica 7. Vrijednosti hemoglobina u krvi utvrđene na preventivnim pregledima u 2007. godini

		Spol		
			ženski	muški
Hemoglobin	ispod preporučenih vrijednosti	Broj	226	572
		Udio %	6,6	18,9
	unutar preporučenih vrijednosti	Broj	3140	2419
		Udio %	91,4	80,0
	iznad preporučenih vrijednosti*	Broj	69	31
		Udio %	2,0	1,0
Ukupno		Broj	3435	3022
		Udio %	100	100

* za žene od 119 do 157, a za muškarce do 138 do 175 g/L

Tablica 8. Vrijednosti glikemije utvrđene na preventivnim pregledima u 2007. godini

		Spol		
			ženski	muški
Glikemija	ispod 2,8 mmol/L	Broj	5	1
		Udio %	0,1	0,0
	2,8 do 5,8 mmol/L	Broj	2112	1534
		Udio %	60,9	50,3
	5,8 do 7 mmol/L	Broj	964	1029
		Udio %	27,8	33,7
	iznad 7 mmol/L	Broj	389	485
		Udio %	11,2	15,9
Ukupno		Broj	3470	3049
		Udio %	100	10

Slika 10. Udio osiguranika s patološkim laboratorijskim nalazima na preventivnim pregledima u 2007. godini, po spolu

8. Novootkrivene bolesti

Kod 1.945 žena (57,7%) i kod 1.791 muškaraca (61,0%) postavljena je sumnja na jednu ili više novootkrivenih bolesti. Među ženama ukupno je bilo 334 s jednom novootkrivenom bolesti, 275 s dvije novootkrivene bolesti, 162 s tri i 289 s 4 ili više novootkrivenih bolesti. Među muškarcima je bilo 332 s jednom novootkrivenom bolesti, 270 s dvije novootkrivene bolesti, 180 s tri i 246 s 4 ili više novootkrivenih bolesti.

Žene

Od ukupno 2.736 navedenih dijagnoza na koje se posumnjalo prilikom preventivnog pregleda osiguranica kao novootkrivene bolesti, najviše je (943 ili 34,5%) bilo endokrinih bolesti, bolesti prehrane i metabolizma, skupina E00 – E90 prema MKB10 šifarniku i bolesti cirkulacijskog sustava, skupina I00 - I99 (817 ili 29,9%). Zatim je bilo znatno manje bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa, skupina N00 – N99 (225 ili 8,2%), zatim bolesti probavnog sustava skupina K00 – K93 (150 ili 5,5%), bolesti dišnog sustava, skupina J00 – J99 (138 ili 5,0%) te bolesti mišićno-koštanog sustava, skupina M00 – M99 (105 ili 3,8%).

Među endokrinim bolestima, bolestima prehrane i metabolizma prevladavali su premećaji lipoproteina (E78) otkriveni u 604 osiguranice, zatim dijabetes melitus (E10-E14) u 229 osiguranica, pretilost (E66) u 188 osiguranica i poremećaji štitnjače (E00-E07) u njih 71.

Među cirkulacijskim bolestima prevladavali su hipertenzija (I10) otkrivena u 580 osiguranica, zatim bolesti vena (I80-I87) u 129 osiguranica i bolesti srca (I20-I52) u njih 99.

Muškarci

Od ukupno 2.919 navedenih dijagnoza na koje se posumnjalo prilikom preventivnog pregleda osiguranika kao novootkrivene bolesti, najviše je bilo endokrinih bolesti, bolesti prehrane i metabolizma (1.115 ili 38,2%), skupina E00 – E90 i bolesti cirkulacijskog sustava, skupina I00 - I99 prema MKB 10 šifarniku (848 ili 29,1%). Znatno manje je bilo bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa, skupina N00 – N99 (256 ili 8,8%), zatim bolesti mišićno-koštanog i vezivnog tkiva, skupina M00 – M99 (141 ili 4,8%) i novotvorina, skupina C00 – D48 (94 ili 3,2%).

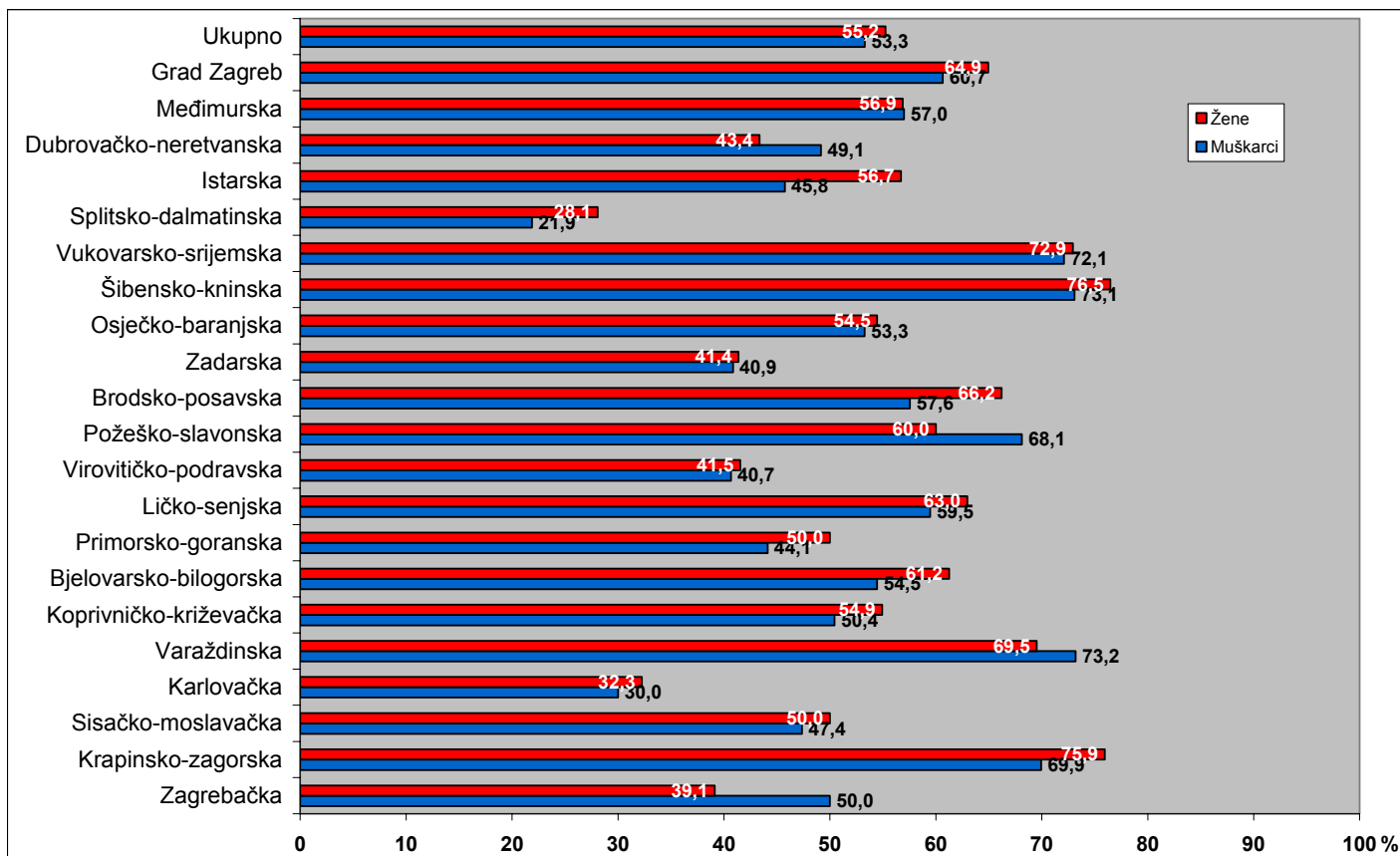
Među endokrinim bolestima, bolestima prehrane i metabolizma prevladavali su premećaji lipoproteina (E78) otkriveni u 460 osiguranika, zatim dijabetes melitus (E10-E14) u 317 osiguranika i pretilost (E66) u 134 osiguranika.

Među cirkulacijskim bolestima prevladavali su hipertenzija (I10) otkrivena u 573 osiguranika, zatim bolesti vena (I80-I87) u njih 104 i bolesti srca (I20-I52) u 93 osiguranika.

Tablica 9. Sumnja na novootkrivene bolesti postavljena na preventivnim pregledima u 2007. godini, po skupinama dijagnoza i spolu

MKB-10	Žene	%	Muškarci	%	Ukupno	%
A00 - B99 (zarazne i parazitarne bolesti)	15	0,5	16	0,5	31	0,5
C00 - D48 (novotvorine)	72	2,6	94	3,2	166	2,9
D50 - D89 (bolesti krvotvornog sustava)	50	1,8	75	2,6	125	2,2
E00 - E90 (endokrine bolesti)	943	34,5	1115	38,2	2058	36,4
F00 - F99 (duševni poremećaji)	65	2,4	39	1,3	104	1,8
G00 - G99 (neurološke bolesti)	9	0,3	6	0,2	15	0,3
H00 - H95 (bolesti oka i uha)	37	1,4	29	1,0	66	1,2
I00 - I99 (cirkulacijske bolesti)	817	29,9	848	29,1	1665	29,4
J00 - J99 (bolesti dišnog sustava)	138	5,0	79	2,7	217	3,8
K00 - K93 (bolesti probavnog sustava)	150	5,5	87	3,0	237	4,2
L00 - L99 (bolesti kože i potkožja)	22	0,8	18	0,6	40	0,7
M00 - M99 (bolesti mišićno-koštanog sustava)	105	3,8	141	4,8	246	4,4
N00 - N99 (bolesti mokraćnog sustava)	225	8,2	256	8,8	481	8,5
R00 - R99 (simptomi i znakovi)	83	3,0	107	3,7	190	3,4
S00 - T98 (ozljede i trovanja)	5	0,2	9	0,3	14	0,2
Ukupno	2736	100	2919	100	5655	100

Slika 11. Udjeli osiguranika sa sumnjom na jednu ili više novootkrivenih bolesti na preventivnim pregledima u 2007. godini, po spolu i županiji

9. Intervencije

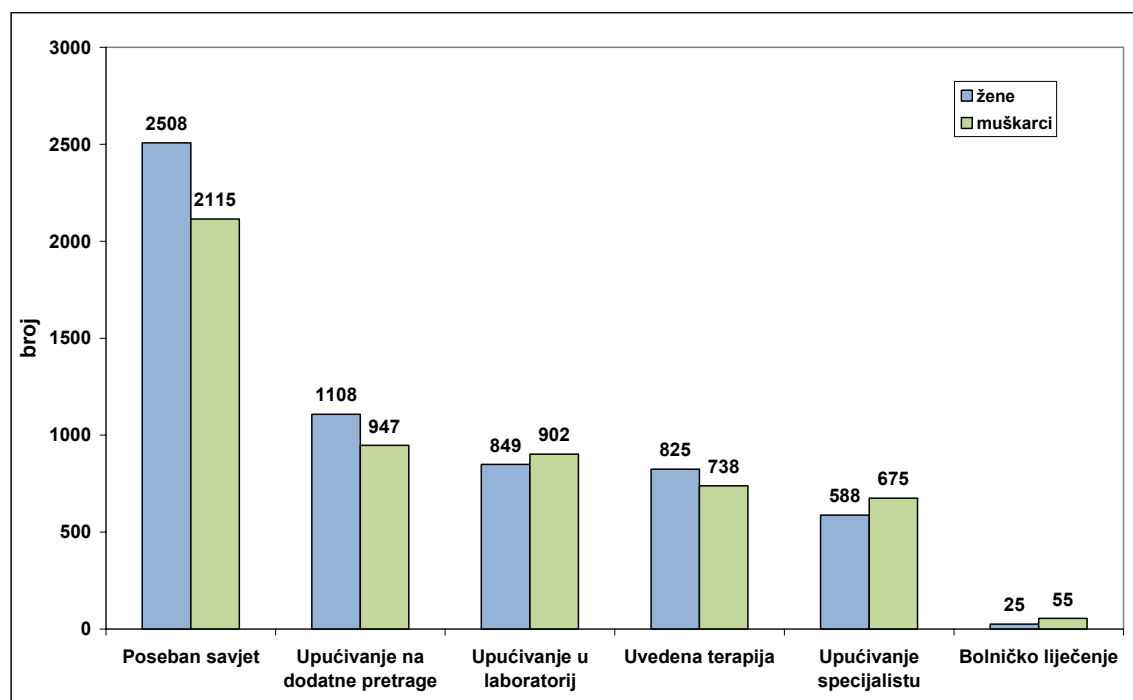
Žene

Od ukupno 3.096 osiguranica za koju je upisan komentar da je učinjena neka od intervencija liječnika, njih 2.508 (81,0%) dobilo je poseban savjet liječnika, 1.108 (35,8%) upućeno je na dodatne pretrage, 849 (27,4%) upućeno je u laboratorij njih 825 (26,6%) dobilo je novu terapiju (lijekovi), 588 (19,0%) upućeno je specijalistu, a 25 (0,8%) je upućeno na bolničko liječenje.

Muškarci

Od ukupno 2.708 osiguranika za koje je upisan komentar da je učinjena neka od intervencija liječnika, njih 2.115 (78,1%) dobilo je poseban savjet liječnika, 947 (35,0%) upućeno je na dodatne pretrage, 902 (33,3%) upućeno je u laboratorij njih 738 (27,3%) dobilo je novu terapiju (lijekovi), 675 (25,0%) upućeno je specijalistu, a 55 (2,0%) je upućeno na bolničko liječenje.

Slika 12. Broj pojedinih intervencijskih postupaka na preventivnim pregledima u 2007. godini, po spolu

10. Podaci o braniteljima

Podaci o statusu branitelja bili su upisani za 3.201 žena od kojih je 55 (1,7%) izjavilo da ima status branitelja. Podaci o statusu branitelja muškaraca bili su upisani za njih 2.864 od kojih je 366 (12,8%) izjavilo da ima status branitelja. Sveukupno je, dakle, podatak o statusu branitelja bio upisan za 6.065 osoba, od kojih je 421 (6,9%) izjavilo da ima status branitelja.

Udio pacijenata sa statusom branitelja među onima za koje je uopće upisan podatak o statusu branitelja znatno se razlikovao po županijama, za žene je bio najmanji u Karlovačkoj, Varaždinskoj, Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i u Gradu Zagrebu, a najveći u Splitsko-dalmatinskoj

županiji. Za muškarce je bio najmanji u Krapinsko-zagorskoj županiji, a najveći u Ličko-Senjskoj i Brodsko-posavskoj županiji.

Tablica 10. Broj pacijenata za koje je upisan podatak o statusu branitelja, broj i udio branitelja, po županijama, po spolu

Županija	ženski	branitelji	udio (%)	muški	branitelji	udio (%)
Zagrebačka	69	1	1,4	64	4	6,3
Krapinsko-zagorska	133	2	1,5	132	1	0,8
Sisačko-moslavačka	171	1	0,6	140	22	15,7
Karlovačka	24	0	0,0	22	6	27,3
Varaždinska	20	0	0,0	26	8	30,8
Koprivničko-križevačka	115	2	1,7	91	8	8,8
Bjelovarsko-bilogorska	191	1	0,5	178	26	14,6
Primorsko-goranska	359	8	2,2	445	64	14,4
Ličko-senjska	37	0	0,0	26	11	42,3
Virovitičko-podravska	122	6	4,9	65	16	24,6
Požeško-slavonska	340	5	1,5	228	17	7,5
Brodsko-posavska	126	6	4,8	138	47	34,1
Zadarska	279	1	0,4	231	19	8,2
Osječko-baranjska	371	9	2,4	353	60	17,0
Šibensko-kninska	26	0	0,0	17	2	11,8
Vukovarsko-srijemska	70	4	5,7	41	9	22,0
Splitsko-dalmatinska	26	4	15,4	45	4	8,9
Istarska	303	4	1,3	250	11	4,4
Dubrovačko-neretvanska	74	0	0,0	87	13	14,9
Međimurska	177	1	0,6	143	3	2,1
Grad Zagreb	168	0	0,0	142	15	10,6
Ukupno	3201	55	1,7	2864	366	12,8

Tablica 11. Branitelji po spolu i dobi

Dobna skupina		Spol		Ukupno	
		ženski	muški		
ispod 50	Broj	0	13	13	
	%	0,0	3,6	3,1	
50-59	Broj	28	286	314	
	%	51,9	79,7	76,0	
60-69	Broj	10	46	56	
	%	18,5	12,8	13,6	
70-79	Broj	12	13	25	
	%	22,2	3,6	6,1	
80+	Broj	4	1	5	
	%	7,4	0,3	1,2	
Ukupno		Broj	54	359	413

Najviše je bilo branitelja u dobi 50 do 59 godina, 28 žena (57,1%) i 286 muškarca (51,9%), odnosno ukupno 175 branitelja (79,7%).

Teško i vrlo teško pretilih osoba s indeksom tjelesne mase (ITM) iznad 30 bilo je među braniteljima ukupno 25,6% (17 žena i 89 muškaraca), a umjereno pretilih (ITM 25-30) ukupno 48% (21 žena i 178 muškarca).

Od 51 žene s izmjerenim arterijskim tlakom njih 28 imalo je sistolički tlak iznad 140 mmHg, a njih 24 imalo je dijastolički tlak iznad 90 mmHg. Od 202 muškaraca s izmjerenim arterijskim tlakom njih 177 (50%) imalo je sistolički tlak iznad 140 mmHg, a njih 139 (39,2%) imalo je dijastolički tlak iznad 90 mmHg.

Od 58 žena kojima je učinjen digitorektalni pregled kod 7 je nađen patološki nalaz (6 – hemoroidi i 1 - tumor). Od 287 muškaraca kojima je učinjen digitorektalni pregled, kod 62 (21,6%) nađen je patološki nalaz (37 hemoroidi i/ili 27 hipertrofija prostate).

Od 20 žena kojima je izmjerena sedimentacija eritrocita 7 ih je imalo povišenu sedimentaciju (iznad 28 za žene). Od 139 muškaraca kojima je izmjerena sedimentacija eritrocita 20 ih je imalo povišenu (iznad 23 za muškarce).

Od 51 žena kojima je izmjeren hemoglobin u krvi, 4 žene su imale hemoglobin ispod preporučene donje vrijednosti (119 g/L), a 2 iznad preporučene gornje vrijednosti (157 g/L). Od 327 muškaraca kojima je izmjeren hemoglobin u krvi 54 muškaraca je imalo hemoglobin ispod preporučene donje vrijednosti (138 g/L), a 5 iznad preporučene vrijednosti (175 g/L).

Od 50 žena kojima je izmjerena glikemija, 16 ih je imalo graničan nalaz glikemije (5,8-7 mmol/L), a 5 ih je imalo jasnu hiperglikemiju (iznad 7 mmol/L). Od 332 muškaraca kojima je izmjerena glikemija, 120 (36,1%) ih je imalo graničan nalaz glikemije (5,8-7 mmol/L), a 44 (13,3%) ih je imalo jasnu hiperglikemiju (iznad 7 mmol/L).

Od 25 žena i 150 muškaraca kojima je učinjen test na okultno krvarenje u stolici pet je muškaraca imalo pozitivan nalaz i to prvog stupnja.

Kod 32 žena i 198 muškarca sa statusom branitelja postavljena je sumnja na jednu ili više novootkrivenih bolesti.

Od ukupno 51 žene za koje je upisan komentar da je poduzeta neka od intervencija liječnika, njih 40 je dobilo poseban savjet liječnika, 14 je upućeno na dodatne pretrage, 15 je u laboratorij, 16 je dobilo novu terapiju (lijekovi), 17 žena je upućeno specijalistu, a 1 žena na bolničko liječenje. Od ukupno 309 muškarca s učinjenim intervencijama liječnika, njih 247 je dobilo poseban savjet liječnika, 94 je upućeno na dodatne pretrage, 122 u laboratorij, 91 je dobilo novu terapiju (lijekovi), 85 ih je upućeno specijalistu, a 6 na bolničko liječenje.

ZAKLJUČCI

I

Inicijativom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje te prvim ugovorima potpisanim za provođenje preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 45. godina u 2004. godini između Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i timova obiteljske medicine, te nastavkom provedbe preventivnih pregleda u 2005, 2006. i 2007. godini postignut je slijedeći rezultat: **pregledano je ukupno u četiri godine oko 43.000 osoba** koje su uključene u preventivnu, kurativnu i ukupnu zdravstvenu skrb sa svim svojim potrebama.

Ukupno je u dosadašnjem periodu provođenja Programa bilo obuhvaćeno oko 16% (od oko 3 – 70% u pojedinim županijama) ciljane populacije u dobi od 50 – 80 godina koja nije bila u redovitom kontaktu s izabranim liječnikom opće/obiteljske medicine.

II

Prema Odluci o osnovama za sklapanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama i privatnom zdravstvenim radnicima Upravnog vijeća HZZO-a 20. prosinca 2006. godine cijena preventivnog pregleda u 2007. godini bila je pokrivena godišnjim ugovorenim iznosom, a cijena pripadajućih laboratorijskih pretraga bila je 37,14 kn po osiguraniku. Ostvareni su slijedeći rezultati:

- Postavljena je (do preventivnog pregleda nepoznata) **sumnja na rak** kod 72 (2,6%) žene i 94 muškarca (3,2%) ili **ukupno kod 166 osiguranika (2,9%)** koji su promptno prosljeđeni na daljnju dijagnostičku i kurativnu obradu.
- **Sumnja na neku od cirkulacijskih bolesti** postavljena je kod 817 žena (29,9%) i 848 muškarca (29,1%) ili **ukupno kod 1.665 osiguranika (29,4%)**.
- Jasna hiperglikemija (iznad 7 mmol/L) je nađena u 389 žena i 485 muškaraca (**ukupno 874 osiguranika ili 13,4%**). Postavljena je do preventivnog pregleda nepoznata sumnja na **oštećen metabolizam glukoze** 229 žena i 317 muškaraca (**ukupno 546 osiguranika ili 7,9%**).
- Preventivnim pregledima osiguranika starijih od 50 godina **sumnja na neku drugu bolest, neotkrivenu ranije, postavljena je kod 1.618 (44,3%) pregledanih osiguranika i 1.670 (51,5%) pregledanih osiguranika**.

III

Provedba preventivnih pregleda osoba starijih od 50 godina pokazala da je upravo opća/obiteljska medicina ona djelatnost u kojoj se sveobuhvatno i s vrlo malim troškovima mogu provoditi preventivne i druge mjere i akcije. Uvođenje ovakvih programa, čije se izvršenje posebno mjeri uz uvjet dobre koordinacije potencijalno je najučinkovitiji način pokretanja i korištenja vrlo jake mreže ordinacija opće/obiteljske medicine s ciljem poboljšanja kvalitete ukupne zdravstvene skrbi, te zdravstvenih ishoda, osobito na području zaštite zdravlja ugroženih skupina pučanstva i osoba s rizicima po zdravlje.

IV

Odluke upravnog vijeća HZZO-a iz siječnja 2007. godine uvele su:

- obavezan nastavak provedbe preventivnih pregleda propisan u Planu i programu mjera zdravstvene zaštite iz obaveznog osiguranja, 2006. godine
- posebno plaćanje laboratorijskih pretraga u okviru preventivnog pregleda,
- određene izmjene laboratorijskih pretraga: u okviru preventivnog pregleda ne provodi se mjerenje sedimentacije i okultnog krvarenja u stolici, i dalje se provodi određivanje hemoglobina i glikemije, a uvedeni su S-kolesterol i kompletna pretraga urina
- preventivni pregledi su plaćeni kroz "glavarinu", bez posebnog plaćanja po obavljenom pregledu

Sve ove odluke vrijede i za 2008. godinu.

V

Upravno vijeće Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na 54. sjednici održanoj 18. ožujka 2008. godine, donijelo je Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja prema kojoj se troškovi provedbe preventivnih pregleda osiguranih osoba starijih od 50 godina i dalje pokrivaju godišnjim ugovorenim iznosom, a dijagnostičke pretrage vezane za ove preglede u 2008. godini će se plaćati 40,33 (PPTP)

VI

U 2007. godini (6.891) je broj preventivnih pregleda za 2,3% veći u odnosu na 2006. (6.733), ali značajno manji u odnosu na 2005. i pogotovo 2004. godinu. Predlaže se bolje obavješćivanje i **aktivno pozivanje osiguranika na besplatni preventivni pregled od strane timova obiteljske medicine, te bolje postavljanje mehanizma stimulacije i kontrole timova obiteljske medicine u provođenju preventivnih pregleda.** Prihvatljivim se čini provedba **posebnih medijskih kampanja koje bi male za cilj povećanje obuhvata osiguranika dobi 50+ preventivnim pregledima** koja bi se provodila tijekom rujna i listopada.

Također se predlaže **revizija propisanog opsega preventivnog pregleda i dobi u kojoj se započinje aktivno pozivanje** na preventivni pregled osiguranika koji najmanje 2 prethodne godine nisu bili kod izabranog doktora i sukladno modifikacija obrasca Izvješća o preventivnom pregledu uz savjetovanje sa stručnjacima iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo kako bi se povećala učinkovitost probira na kronične bolesti, klinička kvaliteta samih pregleda i smanjili nepotrebni troškovi i gubitak vremena.

Zahvale

Zahvaljujemo svim timovima opće/obiteljske medicine koji su i ove godine sudjelovali u Programu proaktivno pozivajući osigurane osobe i savjesno obavljajući preglede i ispunjavajući i dostavljajući obrasce.

Zahvaljujemo timovima socijalne medicine u županijskim zavodima za javno zdravstvo u prikupljanju obrazaca i savjesnom unošenju podataka u bazu kao i na izvršnoj suradnji i koordinaciji.

Zahvaljujemo Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje koji su prepoznali potrebu za provođenjem ovih preventivnih pregleda, jer dosadašnji 4-godišnji rezultati provedenih pregleda pokazuju da samoprocjena zdravlja osoba iznad 50 godina koji se osobno smatraju zdravima često nije bila točna i da su ih izabrani liječnici nakon pregleda u velikom udjelu dodatno upućivali na pretrage zbog sumnji na novootkrivene bolesti ili laboratorijskih i kliničkih nalaza koji nisu bili u granicama normale.